

NARRATIVA

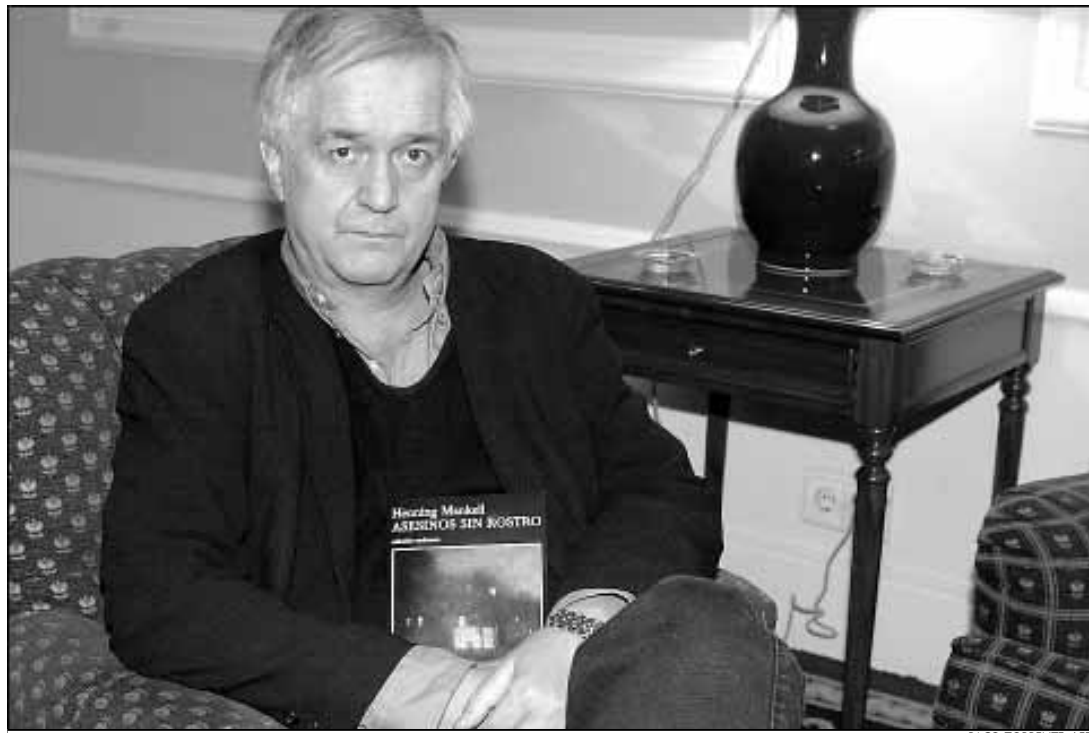
Henning Mankell, *Els gossos de Riga*. Traducció de Meritxell Salvany. Tusquets. Barcelona, 2002.

Des que a la primera meitat del segle XIX la ploma brillant d'Edgar Allan Poe va estrenar la tradició de les històries de detectius amb la magnífica trilogia de relats sobre C. Auguste Dupin, el gènere policíac s'ha convertit en un dels més populars de la narrativa europea i nord-americana. Nascut al mateix temps que la ciutat moderna, aquest gènere ha deixat gravada en la memòria col·lectiva una extensa galeria de detectius, des de Sherlock Holmes d'Arthur Conan Doyle, passant per Maigret de Georges Simenon i Mrs. Marple d'Agatha Christie fins a Sam Spade de Dashiell Hammett i Phillip Marlowe de Raymond Chandler, tots ells personatges de sagacitat extrema, capaços d'investigar i resoldre els crims i misteris més recargolats. La portentosa intel·ligència de què fan gala no és en absolut gratuïta, ja que, encara que a primera vista semblava que l'acció sigui l'eix vertebrador de les novel·les policiaques, hi ha un element encara més necessari en tota bona història de detectius: el raonament. Per això, si es llegeixen amb atenció les grans obres del gènere, és necessari advertir que la capacitat d'observar i analitzar, i sobretot una deducció infal·lible, són les peces clau que fan moure l'engranatge d'aquestes novel·les.

Obeint tots aquests preceptes clàssics del gènere policíac, l'escriptor suec Henning Mankell (Estocolm, 1948) ha creat una bona nissaga de novel·les

El raonament del detectiu

EVA COMAS

L'autor de novel·les policiaques Henning Mankell va néixer a Estocolm

en les quals el protagonista és Kurt Wallander, el comissari en cap de la policia criminal d'Ystad, una petita ciutat del sud de Suècia. A voltes insegur i a voltes renegant de la seva feina, Wallander és un investigador pacífic al qual sempre li sembla que els casos li van grans. Això sí, ja sigui pel seu talent imaginatiu o pel fet d'estar-se preguntant constantment què hauria fet el seu mestre, Wallander acaba arribant a la conclusió correcta. Ja viem tingut l'oportunitat de viure les seves peripècies a *La quinta mujer* (2000) i *Asesinos sin rostro* (2000), totes dues publicades en castellà per Tusquets. I si fa un any va arribar-nos a

les mans la traducció al català de *La falsa pista*, obra distingida amb el prestigiós premi de novel·la negra Macallan Gold Dagger, en la qual Wallander s'enfrontava a un jove psicòpata, ara acaben de publicar-se, amb el títol d'*Els gossos de Riga*, les aventures d'aquest detectiu a Letònia l'any 1991, just abans que aquesta ex-República soviètica aconseguís independitzar-se.

LA TRAMA DE L'OBRA

La novel·la té el punt de partida en l'estranya aparició de dos cadàvers en un bot a la costa sueca. Com que tots els indicis apunten que es tracta de dos ciutadans letons, la policia de

la República bàltica envia a Suècia un dels seus millors inspectors, Karlis Liepa, amb qui Wallander establirà una incipient amistat. Però tot just el dia que Karlis Liepa torna al seu país, sense haver acabat de resoldre l'enigma del crim, és assassinat brutalment. Aquesta mort obligarà Kurt Wallander a viatjar fins a Letònia i a enfrontar-se amb el particular funcionament del cos policial letó, gangrenat per les lluites de poder i encara molt marcat pel passat soviètic.

Precisament, un dels punts forts de la novel·la és la tasca de documentació que va dur a terme l'autor per plasmar els procediments de la policia le-

tona en un moment tan delicat. Per a això, segons afirma el mateix Mankell, va comptar amb la col·laboració d'un agent anònim de la brigada d'homicidis de Riga. L'escriptor va posar el punt final a la novel·la la primavera del 1991, pocs mesos abans que el cop d'Estat contra Gorbatxov precipités el procés d'independència de les Repúbliques bàltiques. És per aquest motiu que l'obra reproduceix una Letònia sòrdida, amb una societat dividida entre els qui volen desempal·lar-se del passat comunista i els qui s'aferren a la maquinària del poder.

Escrita amb un llenguatge directe i molt ben traduïda per Meritxell Salvany, *Els gossos de Riga* descansa sobre una estructura construïda amb destresa, ja que la trama es va descabdellant de manera que l'interès es manté viu fins al final. Ara bé, l'obediència gairebé cega que Henning Mankell professa a les normes clàssiques del gènere negre fa que en ocasions els diàlegs sonin encatronats i fins a cert punt tòpics. És significatiu, en canvi, que les obres de Mankell que no es circumscriuen al gènere de les històries de detectius, destaquen sobretot per la seva imaginació i originalitat. Aquest és el cas, per exemple, de *Comèdia infantil* (2002), una història situada al Moçambic postcolonial en la qual es narra la vida d'un nen del carrer. Tot i així, per la seva coherent construcció narrativa *Els gossos de Riga*, així com tota la nissaga del detectiu Wallander, pot obtenir un bon lloc en la tradició que amb tan d'encert va inaugurar Edgar Allan Poe.

De la fundació de la Lliga a la victòria de Solidaritat

ASSAIG

Santiago Izquierdo Ballester, *La primera victòria del catalanisme polític*. Pòrtic. Barcelona, 2002.

La nit del 25 de novembre del 1905 un grup de militars de la guarnició de Barcelona assaltava les redaccions de *La Veu de Catalunya* i del *Cu-Cut!* en considerar com un acte hostil cap a Espanya la publicació en el *Cu-Cut!* d'una caricatura de Junceda que, en al·lusió a la derrota colonial del 1898, pressuposava que l'exèrcit espanyol era incapaç d'obtenir una victòria. De la reacció a aquests fets, i a la complicitat del govern de Madrid, en sorgia setmanes després Solidaritat Catalana, la plataforma unitària de partits que va aplegar des dels carlins i la Lliga fins a l'esquerra naciona-

lista, els federals i els republicans que, malgrat la hostilitat del grup partidari de Lerroux, havien iniciat el moviment. La victòria solidària en les eleccions del 1907, en què va obtenir 40 de les 44 actes disputades a Catalunya, va significar un rotund èxit del catalanisme polític que amb el seu triomf posava fi al domini del caciquisme que havia controlat la política catalana durant el darrer quart del segle XIX.

LA LLIGA REGIONALISTA

L'efímera Solidaritat Catalana, que duraria poc més de dos anys, venia a cloure l'etapa de configuració del catalanisme polític que s'havia iniciat la primavera del 1901 amb la fundació de la Lliga Regionalista. Són els fets que descriu i analitza l'historiador Santiago Izquierdo a *La primera victòria del catalanisme polític*, llibre que

ha comptat amb el suport de la Comissió 1898 del departament de presidència de la Generalitat de Catalunya.

Izquierdo, que subtitula el volum amb l'epígraf *El triomf electoral de la candidatura dels "quatre presidents" (1901)*, ressenya l'èxit electoral de la Lliga l'any 1901 com el punt d'inflexió que havia de transformar el panorama polític català davant de la incredulitat dels cacics i també dels catalanistes intransigents i apolítics de la Unió Catalanista.

L'autor arrela el seu relat en l'examen de la dinàmica política de la Restauració, així com en la descripció de les primeres formulacions del catalanisme polític. Les disputes dins del catalanisme entre intransigents i possibilistes són analitzades seguidament per Izquierdo, que ressalta les conseqüències de la derrota espa-

nyola a Cuba en la redefinició de la política catalana que havia de portar, un cop esgotada la Restauració, a la fundació de la Lliga Regionalista. Izquierdo ressegueix l'evolució de la Lliga durant els primers anys del segle passat i la contrasta amb les actuacions dels republicans lerrouxistes i els nacionalistes republicans que s'havien escindit de la Lliga per discordar amb la política massadretana del partit d'Enric Prat de la Riba.

LA CAMPANYA DE FOMENT

L'autor també examina les rones que acabarien fent de la Lliga, i no dels grups republicans, el partit hegemònic de la Catalunya del primer quart del segle XX. D'altra banda, el lector trobarà en aquest volum la descripció de diversos episodis d'aquest període de la nostra història, com ara la campanya

del Foment per reivindicar per Catalunya un concert econòmic similar al que tenien les províncies basques, la participació, a proposta de Cambó, de Francesc Macià en la candidatura solidària i el significat paper en la consolidació del catalanisme polític del doctor Robert, a propòsit del qual, i amb motiu del centenari de la seva mort, Santiago Izquierdo acaba de publicar la biografia *El doctor Robert (1842-1902). Medicina i compromís polític* (Proa, 2002).

Més enllà dels fets puntuals, tanmateix, el volum examina amb precisió l'evolució del catalanisme de tombant de segle i en constata la capacitat d'esdevenir, en pocs anys, l'eix vertebrador del discurs polític català. La fundació de la Lliga, conclou Santiago Izquierdo, va convertir el catalanisme en un moviment modern i va contribuir, juntament amb els republicans, a la modernització política de Catalunya.